

Palliativ vård och omvårdnad

”Att kunna leva tills man dör”

Annika Lindholm
Catarina Carlsson
SSIH Jönköping

SSIH, specialiserad sjukvård i hemmet

- Regionen, läns gemensam organisation
- Finns team i Eksjö, Jönköping och Värnamo
- Patienter i eget boende
- Remissinstans
- Alla diagnoser och åldrar
- Utbildning

- Nära samarbete med hemsjukvården

Ordet palliativ härstammar från latinets Pallium som betyder **mantel**, där manteln symboliserar omsorg om den döende människan. Denna omsorg går ut på att prioritera **välbefinnande** i det korta perspektivet.

Palliativ vård:

Prioriteringsgrupp 1

Jämställs med vård vid akuta och livshotande sjukdomar.

Olika nivåer av palliativ vård

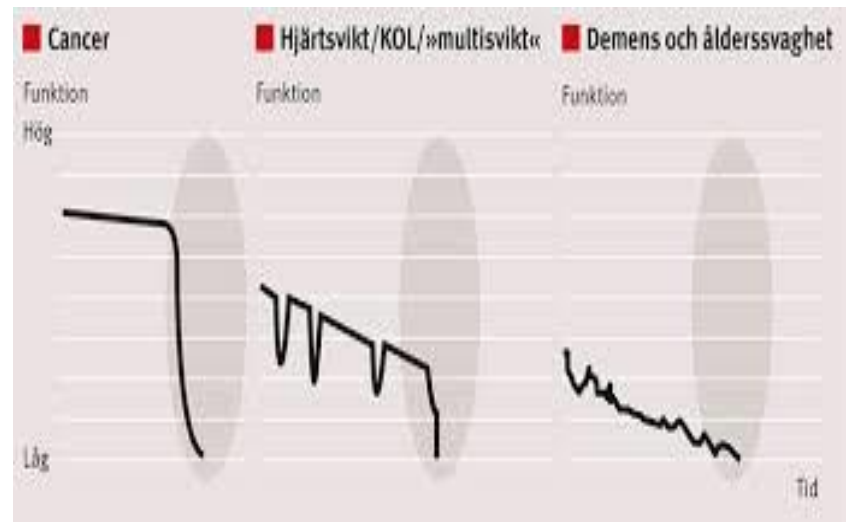
Allmän palliativ vård kan ges av all vårdpersonal.

” Av alla, för alla, överallt ”

Specialiserad palliativ vård ges av specialiserade enheter med ett multiprofessionellt arbetssätt (hospice, palliativ slutenvård, SSIH, palliativa konsultteam)

Vilka diagnoser ?

- Cancer
- Hjärt/kärl sjukdomar
- Lungsjukdomar
- Neurologiska sjukdomar
- Demens

Förmåga att kunna växla mellan de två olika perspektiven

- Vård med fokus på bot och återhämtning

- Palliation och lindring

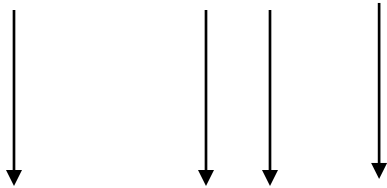
Viktiga förutsättningar för en god palliativ vård

- Dygnet-runt-vård alla dagar i veckan
- Bra planering inför hemgång från sjukhus/korttidsboende
- Lättillgänglig palliativ konsulthjälp
- Tillgång till specialiserad palliativ vård när behovet finns

Den viktiga brytpunkten

Vård av obotbar sjukdom

Palliativa insatser

Palliativ vård

i livets slutskede

Brytpunkt

- Rädda liv
- Förlänga liv
- Livskvalitet

- Livskvalitet

Frågor

De fyra hörnstenarna

- Symtomlindring
- Teamarbete
- Kommunikation/relation
- Närståendestöd

Vanliga symtom i livets slutskede

- Smärta
- Illamående/kräkningar
- Aptitminskning
- Förstoppning
- Andfåddhet
- Ångest/oro
- Trötthet
- Utmärgling (kakexi)
- Konfusion
- Nedsatt munhälsa

Symtomlindring för att ge

- Fysiskt välbefinnande
- Autonomi
- Att våga leva tills man dör
- Att kunna uppleva
- Reduktion av dödsångest
- Att hinna avsluta (Peter Strang)

Verktyg för symtomsfattning

- VAS/NRS
- Abbey Pain
- Kroppskarta
- ESAS
- IPOS
- Muntlig smärtanalys

Omvårdnad vid smärta

- Informera patient vad som kommer att ske vid omvårdnaden.
- Var tillräckligt många, arbeta lugnt och metodiskt.
- Förflyttningsteknik.
- Använd de hjälpmedel som finns.
- Pausa om det är för ansträngande för patienten.
- Förebygga trycksår
- Rörelserelaterad smärta – förebygg med smärtstillande

Att ge opioid vid behov

- Följ ordination.
- Ge ordinerad dos. Utvärdera!
- Effekt per os, efter ca 45 min. Vid injektion, ca 15-20 min.
- Om bristande effekt, ge en ny dos. Utvärdera!
- Om fortsatt bristande effekt, kontakta ansvarig läkare

Tecken på Opioidöverdosering

- Somnolens
- Ökad förvirring
- Hallucinationer
- Mios, små pupiller
- Myoklonier, ryckningar

Opioidmyter

- Man blir beroende och narkoman
- Det sista man får innan man dör
- När man väl får en opioid försvinner alla smärtor
- Andningen upphör och man kan dö – farlig drog
- Man ska ”tåla lite smärta” det är bra för kroppen
- Opioider gör en trött och inaktiv
- Pinsamt att säga till anhöriga och vänner att man står på Morfin

Vad kan jag göra när patient besväras av andnöd

- Uppträd lugnt
- Lägesändring
- Öppna fönstret
- Lossa på åtsittande kläder
- Andas med patienten
- Morfin
- Fläkt

Infusion i livets slutskede

- Värdera för och nackdelar
- Tidsbegränsa
- Utvärdera effekten
- Informera

Frågor

Munvård

Munvård

Informera patienten om vad som kommer att ske.

Inspektion av munhåla och god munvård är av största vikt.

Använd ficklampa och spatel. Titta efter om det finns skador på tänder eller protes, om det finns sår, rodnader och beläggningar på slemhinnor och tunga. Munsvamp?

Rengöring 2 gånger per dygn.

Om skör slemhinna använd mjuk tandborste alternativ muntork.

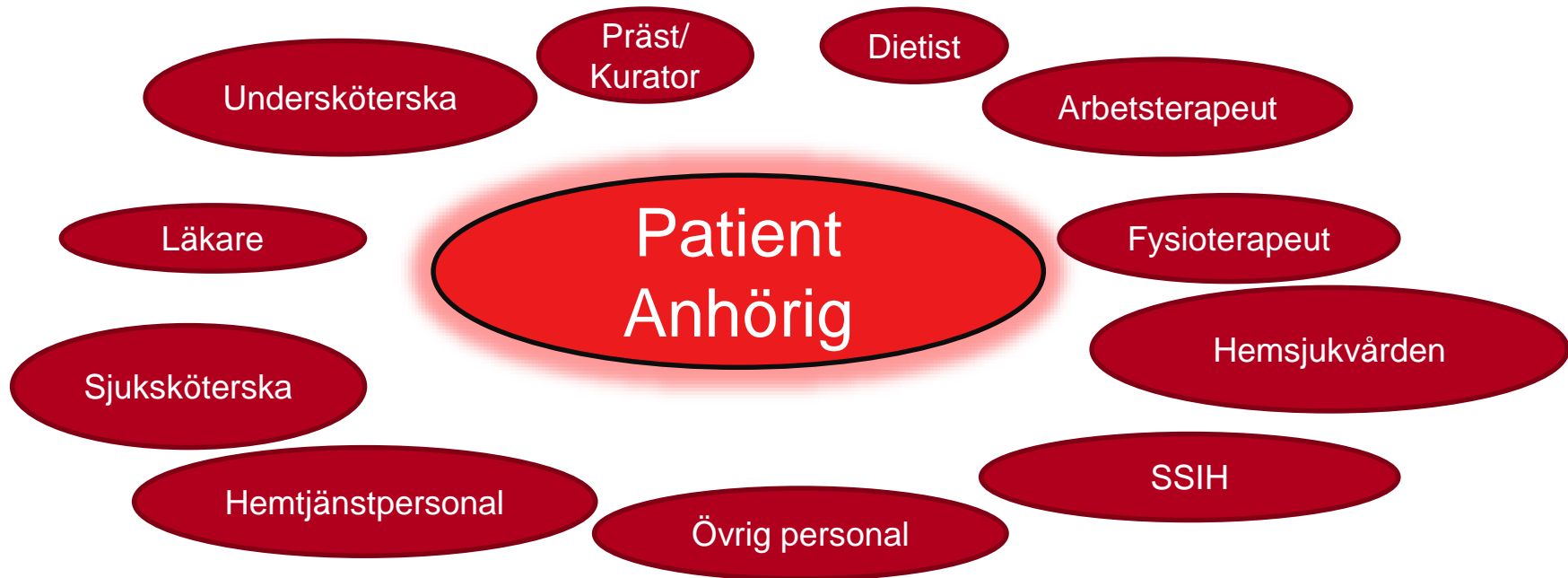
Använd saliv/fuktighetsbevarande medel vid behov.

Smörj läppar med vaselin, cerat eller liknande.

Vid tecken på munsmärta kan lokal smärttillande medel prövas.

Fukta munnen var 20:e minut vid vård i livets slut

Teamarbete

Kommunikation/ relation

Samtal, en utmaning?

Hinder för god kontakt ur patientens synvinkel:

- Tycker att vårdarna inte verkar ha tid
- Tror att vårdarna huvudsakligen ägnar sig åt de somatiska aspekterna
- Vill inte belasta vårdarna med sina bekymmer
- Är rädda att behandlingen ska påverkas om de klagar
- Tror att deras problem är banala eller dumma

Möte med patient och anhöriga

- Öppna frågor
- Begränsa inte en öppen fråga
- Hur mår du?
- Vad är det värsta just nu?
- Symtomskattning

Efter döden

- Efterlevandesamtal
- Palliativregistret

Frågor

Palliation ABC

- Googla på **Palliationsakademin**
- Välj Palliation ABC
- Skaffa lösen och logga in.
- Grundutbildning för all vårdpersonal i palliativ vård.
- 3½ timme. Går att avbryta och fortsätta vid senare tillfälle.

Ring oss gärna!

Eksjö 010-243 63 00

Jönköping 010-242 59 80

Värnamo 010- 244 82 90

